

100-річчя будівлі Харківського Комерційного інституту (головного корпусу ХНТУСТ ім. Петра Василенка)

З цього номеру розпочинається серія статей, присвячених будівлі, в якій зараз знаходиться головний корпус нашого університету – вул. Алчевських (Артема), 44. Послідовно ми познайомимо Вас з автором будівлі – архітектором Олексієм Миколайовичем Бекетовим, розповімо про особливості проекту та зведення будівлі, організації, які протягом 100 років працювали і працюють в цій будівлі і, нарешті про особистостей, які мали щастя тут працювати.

Роки навчання в університеті завжди залишаються світлою сторінкою в житті кожного студента. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка – відомий навчальний заклад України, який має давню історію і свято береже свої традиції. Створений він був у 1930 році. За час свого існування, університет підготував десятки тисяч фахівців для народного господарства не тільки України, а й майже шістдесят країн світу. У 2004 році університет одержав статус національного, і тому йому було присвоєно ім'я видатного вченого в галузі землеробської механіки – Петра Мефодійовича Василенка.

Університет розміщується в кількох корпусах (кожний навчально-науковий інститут займає окрему будівлю: ННІ електроніки і систем менеджменту – пр. Московський, 45; ННІ переробних і харчових виробництв – вул. Мироносицька, 92; ННІ технічного сервісу – пр. Московський, 45; ННІ енергетики та комп'ютерних технологій – вул. Енгельса, 19; ННІ бізнесу і менеджменту – вул. Алчевських (Артема), 44). У ВНЗ створені чудові умови для навчання, всі студенти мають можливість проживати в комфортних гуртожитках.

Студентське життя неповторне. Часто за бажанням поглинути у знання, молодь не встигає ознайомитися з історією міста, в якому проходять їх студентські роки, історією вулиці, де знаходиться навчальний заклад або гуртожиток.

Два навчальні корпуси університету, розташованих по вул. Алчевських (Артема), 44 та вул. Мироносицькій, 92 збудовані по проекту академіка архітектури О. М. Бекетова.

Олексій Миколайович Бекетов (19.02 (3.03) 1862, м. Харків – 23.11.1941, там же) – архітектор і педагог, академік Петербурзької академії мистецтв (1894), професор (1898),

член-кореспондент Петербурзького товариства архітекторів (1903), доктор і академік архітектури СРСР (1939), заслужений діяч мистецтв УРСР (1941).

Закінчив Академію мистецтв у Петербурзі з великою золотою медаллю та званням класного художника I ст. (1888). У Харкові створив приватне проектне бюро. Викладав в Харківському технологічному інституті (1898-1931), художньому училищі, інженерно-будівельному та інженерів комунального господарства інститутах (1931-1941).

Олексій Миколайович сформував архітектурний вигляд м. Харкова, переважно його центральної частини. За його проектами у місті побудовано

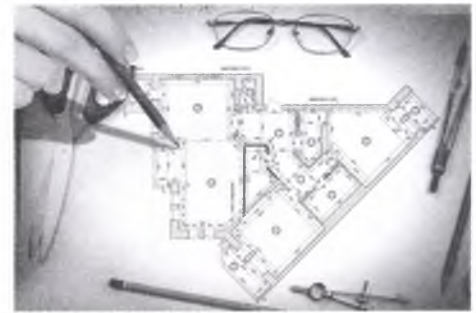

понад 40 громадських та жилих будівель, більшість з яких стали визначальними під час комплексної забудовлі міста. Вони одержали статус пам'яток архітектури кінця XIX – першої половини XX ст. Серед основних споруд: Комерційне училище (зараз Національна юридична академія ім. Я.Мудрого, 1891), Земельний банк (зараз Автотранспортний технікум ім. С. Орджонікідзе, 1898), Московський торговий банк (зараз Будинок науки і техніки, 1899), Публічна бібліотека (зараз ХДНБ ім. В.Короленко, 1901), будинок Судових установ (1902, у співавторстві), Волзько-Камський банк (зараз Театр ляльок ім. В.Афанасьєва, 1907), будинок Медичного товариства (зараз НДІ вакцин та сивороток ім. І.Мечникова, 1912), Комерційний інститут (зараз головний корпус ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 1916) та інші. Звання академіка Олексій Бекетов одержав за проект будівлі Харківської громадської бібліотеки (з

1921р. – бібліотека імені В.Г.Короленка, зараз ХДНБ ім. В.Г.Короленко), найбільшої бібліотеки Східної України.

Цікаві будівлі за його проектами збудовані і на вул. Совнаркомівській та вул. Дарвіна. На початку XX ст. земельні ділянки частини вул. Совнаркомівської (Мироносицький провулок) належали тестю О. М. Бекетова південноросійського промисловця Олексію Алчевському. Він побудував тут ряд чудових особняків: буд.№10,1900р., зараз – Будинок учених; буд.№13, (усадиба Алчевських) 1893р., зараз – Будинок культури МВС; буд.№9, 1896р. (сад Алчевських, недільна школа Алчевської), зараз – виставкова зала Художнього музею; буд.№11, приватний особняк, 1912р., пізніше Раднарком України, зараз –Художній музей.

На початку XX ст. він зводить ряд будівель на Садово-Куликовій вулиці (зараз вул. Дарвіна), зокрема і будинок по вул. Дарвін, 37, де він проживав.

Олексій Бекетов був членом правління Союзу архітекторів СРСР та УРСР, членом редколегії першого в Україні архітектурного альманаху «Зодчество» (1928). Його ім'ям названа станція метрополітену у Харкові, в Харківській академії міського господарства створено музей та аудиторія його імені. На його могилі в Харкові встановлено пам'ятник (1946), в приміщенні Будинку вчених та в Академії міського господарства встановлено бюст. На будинку №37 по вулиці Дарвіна, де він жив, відкрито меморіальну дошку.

23 серпня 2007р. йому було встановлено пам'ятник на вул. Сумській біля Харківської національної академії будівництва та архітектури. За наказом міністерства освіти і науки України Харківському національному університету міського господарства (ХНУСГ, в 1930-ті роки О.М.Бекетов тут займався викладацькою роботою) у 2013р. присвоєно ім'я О.М.Бекетова.

Майже 60 будівель за його проектами побудовані в інших містах: Сімферополі, Алушті, Києві, Донецьку, Катеринославі, Баку, Ростові-на-Дону, Белгороді, Новочеркаську та ін.

Олексій Бекетов виховав ціле покоління молодих радянських архітекторів.

Архітектурний архів Олексія Миколайовича зберігається у фондах Центрального державного науково-технічного архіву України (м. Харків), з яким виставково-музейний центр ХНТУСГ імені Петра Василенка підтримує тісні творчі стосунки.

*МОСКАЛЬОВА Надія,
директор ВМЦ ХНТУСГ*

Наступна наша стаття буде присвячена будівництву однієї із архітектурних пам'яток м.Харкова і України – будівлі Харківського Комерційного інституту за проектом О.М.Бекетова (зараз головний корпус нашого університету).